

การปฏิบัติให้เป็นไปตามการควบคุมวิชาชีพสถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การควบคุมวิชาชีพสถาปัตยกรรมกับกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

ตามที่ได้มีการใช้บังคับพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549 ซึ่งได้กำหนดนิยาม “สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง” หมายความว่า วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการออกแบบวางผังเพื่อสร้างสรรค์องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมือง ชุมชนเมือง ชุมชน และโครงการกลุ่มอาคารที่มีการใช้งานประเภทเดียวกันหรือหลายประเภท รวมถึงการวางผังเพื่อกำหนดกิจกรรมพื้นที่ ขนาด ความหนาแน่น ความสูง ที่โล่งหรือที่ว่างระหว่างอาคาร และโครงสร้างระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในพื้นที่ดังกล่าว”

ทั้งนี้ ข้อ 2(2) ในกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549 ยังได้กำหนดให้วิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง ประกอบด้วยงานศึกษา โครงการ งานออกแบบ งานบริหารและอำนวยความสะดวกก่อสร้าง งานตรวจสอบ และงานให้คำปรึกษา “เกี่ยวกับการวางผังสำหรับพื้นที่หรือกลุ่มอาคาร ดังต่อไปนี้

- (ก) พื้นที่ที่มีการใช้บังคับผังเมืองรวมและจัดทำผังเมืองเฉพาะตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง
- (ข) พื้นที่ที่มีการจัดรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่
- (ค) พื้นที่ที่มีการจัดสรรที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน
- (ง) พื้นที่อนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
- (จ) พื้นที่ในเขตเพลิงไหม้ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร หรือพื้นที่ที่มีภัยพิบัติและอุบัติเหตุตามที่กฎหมายกำหนด
- (ฉ) นิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือพื้นที่พัฒนาพิเศษตามที่กฎหมายกำหนด
- (ช) กลุ่มอาคารที่ประกอบด้วยอาคารขนาดใหญ่ อาคารขนาดใหญ่พิเศษ อาคารสาธารณะ อาคารสูง และอาคารพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารที่มีพื้นที่รวมกันตั้งแต่ 30,000 ตารางเมตรขึ้นไป”

ดังนั้น เพื่อให้พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549 ตามรายละเอียดดังกล่าวมีผลในการใช้บังคับ จึงยอมจำเป็นที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับไว้ตามกฎหมายต่างๆ ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518

มาตรา 29 วรรค 1 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ได้กำหนดให้ “เมื่อได้มีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม ณ ห้องที่ใดแล้ว ถ้าเจ้าพนักงานท้องถิ่นของท้องถิ่นนั้นเห็นสมควรจะจัดให้มีการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะขึ้น หรือจะขอให้สำนักผังเมือง (หรือกรมโยธาธิการและผังเมืองในปัจจุบัน) เป็นผู้วางและจัดทำผังเมืองเฉพาะก็ได้” ดังนั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือกรมโยธาธิการและผังเมืองหากจะดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะจะต้องกำหนดให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง เป็นผู้วางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549

(2) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ.2547

ผู้ดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ.2547 ซึ่งได้แก่ สมาคม กรมโยธาธิการและผังเมือง การเคหะแห่งชาติ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานของรัฐหรือนิติบุคคลอื่นใดที่รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ หรือหน่วยงานของรัฐอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549 ที่กำหนดให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง เป็นผู้วางและจัดทำผังแม่บทการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ โดยมีรายละเอียดต่างๆ ตามที่กำหนดในมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ.2547

(3) พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543

หมวด 2 แห่งพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2544 ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการขออนุญาตจัดสรรที่ดิน ซึ่งผู้ที่มีความประสงค์จะจัดสรรที่ดินจะต้องยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขาแห่งท้องที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ ดังนั้น ในการพิจารณาออกใบอนุญาตจัดสรรที่ดิน คณะกรรมการจัดสรรที่ดินจังหวัดจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549 โดยให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง เป็นผู้วางและจัดทำแผนผังการจัดสรรที่ดินโดยมีรายละเอียดต่างๆ ตามที่กำหนดในมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543

(4) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ได้กำหนด "ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจัดทำแผนปฏิบัติการเรียกว่า 'แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม' เพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ..." และ "ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด..." ดังนั้น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต่างๆ จะต้องกำหนดให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง เป็นผู้ดำเนินการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่อนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549

(5) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

หมวด 7 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ได้กำหนดถึงการที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะเข้าไปดำเนินการปรับปรุง "เขตเพลิงไหม้" ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะต้องกำหนดให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง เป็นผู้วางและจัดทำผังปรับปรุงเขตเพลิงไหม้ ตามที่พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549 กำหนด

นอกจากนี้ มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ยังได้กำหนดให้ "ในกรณีที่การก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร มีลักษณะหรืออยู่ในประเภทที่ได้กำหนดเป็นวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมวิชาชีพวิศวกรรม หรือเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพสถาปัตยกรรม ถ้าวิศวกรหรือสถาปนิกผู้รับผิดชอบในการนั้นตามที่ระบุในคำขอไม่เป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่กรณี ให้เจ้าพนักงาน

ท้องถิ่นปฏิเสธไม่รับพิจารณาข้อเสนอ” ดังนั้น ในกรณีที่ได้มีการขออนุญาตก่อสร้างกลุ่มอาคารที่ประกอบด้วยอาคารขนาดใหญ่ อาคารขนาดใหญ่พิเศษ อาคารสาธารณะ อาคารสูง และอาคารพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารที่มีพื้นที่รวมกันตั้งแต่ 30,000 ตารางเมตรขึ้นไป เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะต้องพิจารณาว่าสถาปนิกผู้รับผิดชอบตามที่ระบุในคำขอตกลงแล้ว เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549

(6) พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 ได้กำหนด “ให้จัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรมขึ้นเรียกว่า ‘การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย’ เรียกโดยย่อว่า ‘กนอ.’...มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) การจัดให้ได้มาซึ่งที่ดินที่เหมาะสมเพื่อจัดตั้งหรือขยายนิคมอุตสาหกรรม...
- (2) การปรับปรุงที่ดิน...เพื่อให้บริการตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของผู้ประกอบอุตสาหกรรม...เช่น การจัดให้มีถนน ท่อระบายน้ำ โรงบำบัดน้ำเสีย ไฟฟ้า ประปา และโทรคมนาคม เป็นต้น...”

นอกจากนี้ มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ “เขตพื้นที่ใดที่บุคคลใดได้จัดสรรที่ดินเพื่อให้เป็นนิคมอุตสาหกรรม ถ้าได้ดำเนินการถูกต้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 37 แล้ว คณะกรรมการ (ในที่นี้หมายถึงคณะกรรมการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย) ด้วยความยินยอมของเจ้าของที่ดินอาจดำเนินการให้พื้นที่นั้นเป็นนิคมอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ได้” นอกจากนี้มาตรา 39 ทริยังได้กำหนดให้ “การจัดสรรที่ดินเพื่อให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมตามมาตรา 39 ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการจัดสรรที่ดินของเอกชน แต่การอนุญาตซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ (ในที่นี้หมายถึงคณะกรรมการควบคุมการจัดสรรที่ดินจังหวัด) ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ (คณะกรรมการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย) ตามพระราชบัญญัตินี้”

ดังนั้น ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมโดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือ การดำเนินการของคณะกรรมการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยในการพิจารณาให้การจัดสรรที่ดินของภาคเอกชนเป็นนิคมอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องกำหนดให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง เป็นผู้ดำเนินการวางและจัดทำแผนผังการจัดสรรที่ดินเพื่อให้เป็นนิคมอุตสาหกรรม หรือ แผนผังพื้นที่พัฒนาพิเศษอื่นๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549

การดำเนินการควบคุมวิชาชีพสถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง

ดังนั้น ในการปฏิบัติให้เป็นไปตามการควบคุมวิชาชีพสถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง โดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549 ซึ่งคาบเกี่ยวกับการใช้บังคับพระราชบัญญัติอื่นๆ จำนวน 6 ฉบับได้แก่ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ.2547 พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 รวมทั้งการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่ กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมที่ดิน สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การเคหะแห่งชาติ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ฯลฯ จึงจำเป็นที่สภาสถาปนิกและสมาคมสถาปนิกชุมชนเมืองไทยจะต้องประสานความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เพื่อให้เกิดการปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 และกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549 ได้อย่างถูกต้องต่อไป